Щамахуз Альберт 11-нэ класс 83б

АДЫГЭБЗЭМРЭ ЛИТЕРАТУРЭМКIЭ ОЛИМПИАДЭ

11 КЛАСС

1. Пщым (Амыщ) езым и IэкIэ АлъпигъэкъабзэрТ. 2. Япэ щIыкIэ мэкъу гъущэкIэ зэпилъэщIыхьырт, итIанэ игъэпскIырт. 3. Сыт хуэдиз псалъэ гуапэкIэ ар абы и тхьэкIумэм иIущащэрэт. 4. ЗыщIэ щыIэкъым и псэм пищI и шым абы жриIахэр зищIысымр ээыхуэдизымрэ! 5. Зейм хуэпэж Алъп абы и ужь икIыртэкъым, пщыр хъушэм щыкIуа уахътыхэм, къызэрилъагъуу гуфIэу щыщырт, фIалъэкIэ щIыр кърипхьурт. 6. МащIэу зэрефийуэ е и Iэгур зэрызэтригъауэу Амыщ деж къажэрт. 7. Зипкъыр мыкIыхь дыдэ, къыууэ зи пщэр гъэша, зи пэр щIыбыкъуэ, зи нэгу губзыгъэ – апхуэдэт Амыщ и уанэ шыр. 8. «АдыгэлIым и ныбэ егъэныкъуэри и шым и ныбэ ирегъэкъу» жыхуаIэрати, зэи къэхъуакъым, и шыр имыгъашхэу, ар езыр Iэнэ щыпэрытIысхьа. 9. Алъп япэ псы ткIуэпс щызыIуигъэхуаи къыхуихуакъым. 10. Абы нэхъ къыхуэпэжи ныбжьэгъу иIакъым. 11. Зэгуэр, Псыжь зэпрыкIауэ, къэзакъышэм ар уанэгум ирихат. 12. Кърихри щыхупIэм щыхуащ, псы цIыкIу гуэрым и къуэбэкъум дэхуэу. 13. Амыщ и гупым зауэ гуащIэ иращIылIат къэзакъ плъырхэм. 14. Куэдрэ къалъыхъуащ гупым я пашэр, ауэ ягъуэтыжакъым. 15. Къэзакъхэм дэIэпыкъуэгъу къащыIэрыхьэм мыхэр къикIуэтын хуей хъуащ. 16. ЗэгъуэкI ихуа нэужь, еплъмэ, ишри бзэхат. 17. «Тесам ещхьу арии биишэм ихьащ» - жаIащ гупым. 18. Ауэ Алъп псэут. 19. Псыхъуэм зыщигъэпщкIури, гупыр къыщIэзыгъэIахэр лъэныкъуэ езыжа нэужь, шым псыIэрышэм и нэпкъ лъагэм ех лъагъуэ къигъуэтри, лъэгум дыхьащ, и уанэгу исар къилъыхъуэжщ, бгъурыгъуалъхьэщ, зыщихъуэм, етIыркъыурэ зыкъригъэщIэжри зэпрыууэ уанэгум къригъэгъуэлъхьэжащ. 20. Гупым япэ ихуэу къуажэм къэсыжащ Алъп, зыкъэзымыщIэжа пщыр къихьыжри. 21. Амыщ и зекIуэгъухэм къагъэзэжа нэужь, яш хъыжьэ къызэщIэплъахэр пщым и куэбжэпэм деж къыщыжьэдакъуащ икIи хъыбар гуауэ къыздэзыхьа зекIуэлIхэр,хабзэм тету, бжэIупэм Iухьащ, я щхьэр къыфIэхуауэ.

22. Ахэр къэзылъэгъуа унэIутым, пырхъуэм къытохьэри,жеIэ:

23. –Дотэ нэхур къэкIуэжащ. 24. Ди гъунэгъу къуажэм къикIа Iэзэр абы йоIэзэ. 25. Шыбгъэрыуэ ищIу,бийм я шырэ я лIырэ мащIэрэ зэтриудакъым, Амыщ кIэрахъуэ къытезыгъэпса е сэшхуэ къытезышэщIа мащIэ абы дзэкIэ ифыщIакъым. 26. Мис апхуэдэт мы жылэм щагъэхъу щолэхъухэр. 27. Адрей къуажэхэми апхуэдэт. 28. Къэбэрдей уэркъхэм апхуэдэшт зэрашэр. 29. Арауи къыщIэкIынт «Адыгэшрэ лIы бэшэчрэ» щIыжаIэр, адыгэ шуудзэм къытекIуэ щIыщымыIэр. *(Вэрокъуэ В.).*

ТЕКСТЫМ ЩIЫГЪУ ЛЭЖЬЫГЪЭХЭР

1. *Iухьэри, имыгъашхэу, унэIутыр, укъэкIуэжа* псалъэхэр пычыгъуэкIэ зэпыудын ӏу-хьэ-ри, и-мы-гъа-шхэу, у-нэ-ӏу-тыр, у-къэ-кӏуэ-жа 3б

2. 20-28-нэ псалъэухахэм хэт жьы хъуа псалъэхэр къыхэфтхыкI тхылъ, зекӏуэм, унэгум, Дотэнэгу, шыбгъэрыуэ, щакъэгу, уэрэд! 13б

3. *ЗэгъуэкI ихуа нэужь* псалъэхэр сыт хуэдэ мыхьэнэ иIэу къигъэсэбэпа авторым нэхъ убгъуауэ хуишэ, къигъэнапӏэ, и зэгуэ хуэ нэужь 3б

4. 3-нэ псалъэухам хэт *иIущащэрэт* псалъэм синоним къыхуэфхь ишхъуэщӏэрэт 3б.

5. 16- 21-нэ псалъэухахэм хэт фразеологизмхэр къыхэтхыкIын зэгуэкӏ ихуа, лъэныкъуэ езыха, хабзэм тету, я щӏыбр къэгъэзэжауэ. 10б

6. Текстым псалъэжь хэтмэ, къыхэфтхыкI „Адыгэлӏхьи и набэ езэныкъуэри и шыи и набэ ирехьэкӏу; „Адыгэщӏэ мы бэшэкӏэ". 3б

7. Текстым хэт щыIэцIэ унейхэр къыхэфтхыкI: Амыщ, Алъэп, Тепщэ, Къэбэрдей 3б.

8. 19-нэ псалъэухам хэт мы псалъэхэр зыщыщ псалъэ лъэпкъыгъуэр вгъэбелджылы: *нэужь* союз, *и* ищӏэ цӏэп, *ех* прич. зэлэть, *исахэр* зэлэть прич., *къилъыхъуэжщ* глаг., *етIыркъыурэ* деепр., ________, *зэпрыууэ* нареч. 13б

9. 11-нэ псалъэухам хэт *ирихат* глаголым щхьэ дапщэ иIэ? щхьэмыт 3б

10. 13-нэ псалъэухам зэкIуныгъэ зэпхыкIэ зиIэ псалъэ зэпхахэр къыхэфтхыкI зауэ гуащӏэ, къэзакъ атӏыырхэм, зэпэпкӏэ тӏууэщӏэ зибзэр (зэку, зекӏ) етхьм щӏауагъэ хъунукъым 10б

11. Лъэпкъ IуэрыIуатэмрэ литературэмрэ адыгэлIымрэ адыгэшымрэ я зэхущытыкIэр къызэрыщыгъэлъэгъуар и тегъэщIапIэу сочиненэ фтхы.

Сочинение.

ЕхъулIэныгъэ фиIэну!

Адыгэлӏымрэ адыгэшымрэ сыт щыгъуи зэгусэу щытащ. Адыгэлӏым ща ипэкӏу щыт хэзыкӏутэжыр. Ща щӏэлъэпкъ фащэу щытащ. Щаухэхэм шар я пщы хэтт, я гъащӏэм ехьэт. Хьэсакъуэу шым кӏэлъыплъэу щытащ адыгэр. И гъаблэгъэ елъытакъэ, и набэщыгъэ елъытакӏэ [illegible] щытащ. Адыгэлӏыр шы тепсэу зэ щыпӏэ нэхъ щытахэм. Ар зекӏуэ нэрылъ, [illegible] нэрылъ хъыджэбзым нэрылъ шыр и гуэшу. Шыр нэхъ щхьэ дахэу, [illegible], [illegible] [illegible].

19б